

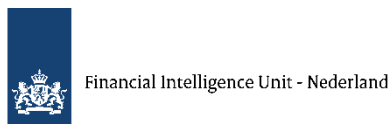
Kennisdocument

Cash Compensatie Model

in arbeidsintensieve branches

Opgesteld door: Politie Nederland/NXT. Financieel Opsporen, OD-NLA, Avans Hogeschool/Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht, FIU-Nederland en FIOD/AMLC.

Datum: 29 april 2025 (update 15 mei 2025)

Cash Compensatie Model

in arbeidsintensieve branches

Inleiding

Door opsporingsdiensten wordt steeds vaker een witwastechiek onderkend die kan worden aangeduid met de term Cash Compensatie Model. De kern van deze techniek is een criminele samenwerking tussen enerzijds partijen met een overschot aan contant geld (partij A) en anderzijds partijen die juist een behoefte hebben aan contant geld (partij B). Contant geld wordt geruild voor giraal geld en dit proces wordt verhuuld door valse zakelijke transacties. Op basis van wetenschappelijk onderzoek en beschikbare kennis bij opsporingsdiensten met betrekking tot het Cash Compensatie Model in arbeidsintensieve branches wordt deze witwastechiek als volgt gedefinieerd:

Het Cash Compensatie Model is een witwastechiek waarbij personen een overschot aan contant geld, afkomstig uit misdrijven, ruilen (i.e., de compensatie) tegen giraal geld van (ogenschijnlijk) legitieme bedrijven in arbeidsintensieve branches met een behoefte aan contanten. Dit gebeurt door middel van gefingeerde zakelijke transacties, waardoor criminelen een girale inkomstenstroom met een ogenschijnlijk legitieme herkomst krijgen.¹

In het Cash Compensatie Model komen (al dan niet met tussenkomst van derden) belangen van verschillende partijen samen. Partij A wil crimineel contant geld omzetten in giraal geld met een schijnbaar legitieme herkomst. Partij B heeft behoefte aan contant geld, bijvoorbeeld om werknemers ermee uit te betalen zonder afdracht van belastingen en sociale premies (vandaar de arbeidsintensieve branches). Partijen vinden elkaar in hun netwerk of door middel van tussenpersonen. Samen maken ze gebruik van een constructie waarbij partij A als het ware girale omzet koopt in ruil voor contant geld, en partij B contant geld koopt in ruil voor een zakelijke, girale transactie.

Deze witwastechiek heeft een ondermijnend effect op verschillende niveaus. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oneerlijke concurrentie, het misbruik maken van faciliterende rollen in de legale economie en belastingontduiking.

Het Cash Compensatie Model heeft een aantal kenmerken: contant geld, giraal geld, arbeidsintensieve branches en het fingeren van zakelijke transacties. Het model kan verschillende verschijningsvormen hebben die verschillen in complexiteit. In dit document wordt eerst ingegaan op de kenmerkende elementen. Vervolgens wordt beschreven van welke strafbare feiten sprake kan zijn en wordt een aantal red flags opgesomd. Hierna worden enkele varianten beschreven en gevisualiseerd; uiteraard zijn er meer varianten denkbaar. Tot slot wordt ingegaan op een toepasselijke rechterlijke uitspraak.

¹ Zie Snaphaan et al. (2025)

Kenmerkende elementen

Contant geld

Veel criminele activiteiten genereren contant geld. Bekende voorbeelden zijn mensenhandel en drugshandel. Wanneer een crimineel grote hoeveelheden contante opbrengsten heeft die hij of zij vrij wil gebruiken in het legale betalingsverkeer, dan dient dit contante geld te worden witgewassen. Het zijn deze contante gelden die de input van het Cash Compensatie Model vormen (partij A). Zoals in de inleiding al is aangestipt zijn er ook ondernemers die een behoefte hebben aan contant geld (partij B). Bijvoorbeeld voor het (gedeeltelijk) zwart uitbetalen van personeel. Dit kan bijvoorbeeld een fiscale reden hebben, er worden op deze manier immers geen loonheffingen betaald. Het kan ook zijn dat er sprake is van personeel dat niet mag werken vanwege het ontbreken van een werkvergunning, personeel dat een uitkering of toeslag ontvangt en daarom op papier geen extra inkomsten wil, et cetera. De behoefte aan contant geld kan ook liggen in het ongezien doen van luxe aankopen door de ontvangende partij. Kenmerkend voor het Cash Compensatie Model is de wederkerige relatie tussen twee (of meer) partijen binnen het model; er is sprake van vraag en aanbod.

Girale geldstromen

De girale gelden die de contante instroom compenseren, worden gegenereerd door bedrijven; soms is dat één bedrijf, soms een klein aantal, soms veel. De girale geldstroom wordt afgedekt met bijvoorbeeld valse facturen². Er kan gebruik worden gemaakt van (onder)aannemers om de traceerbaarheid van de girale geldstroom moeilijker te maken. Op enig moment komt het girale geld ter beschikking van de crimineel/criminele organisatie ter compensatie van de door de crimineel ingelegde contanten. Dit kan bijvoorbeeld door overboeking van giraal geld naar een (buitenlandse) bankrekening die door de crimineel wordt beheerd, of door omzetting van giraal geld in goederen die vervolgens aan de crimineel worden overgedragen.

Gefingeerde zakelijke transacties

Zoals eerder beschreven, zullen binnen het Cash Compensatie Model handelingen worden verricht om de girale geldstroom af te dekken. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan met leningsovereenkomsten of met valse facturen die worden opgemaakt voor goederen of diensten die helemaal niet geleverd worden.

Dat de transacties gefingeerd zijn, kan bijvoorbeeld blijken uit:

- geen beschikbaarheid van goederen die worden gefactureerd of van gereedschap om gefactureerde diensten uit te kunnen voeren;
- geen fysieke administratie aanwezig;
- geen uitbetaling van salarissen te zien;
- er worden geen kosten gemaakt die in relatie staan tot gestelde handelsactiviteiten;
- geen zakelijke voorwaarden in geval van gefingeerde leningen;
- de afnemer bepaalt het factuurbedrag door aan te geven wat er op factuur moet komen;
- geen specificatie/onderbouwing aanwezig bij uitgaande facturen.

Vanuit de criminele organisatie geredeneerd is het geld dat uit misdrijf afkomstig is nu in het financiële systeem geplaatst, verplaatst, en verhuuld. Soms heeft er nog geen legitimatie plaatsgevonden en zal de

² Er is een verschil tussen valse en vervalste facturen. Een valse factuur is een nepfactuur die is opgemaakt met het doel om te misleiden. Een vervalste factuur is een factuur die naar waarheid is opgemaakt maar vervolgens is aangepast met het doel om te misleiden. Omwille van de leesbaarheid wordt in dit kennisdocument alleen de term 'valse factuur' gebruikt. Het kan hierbij dus gaan om valse c.q. vervalste facturen.

crimineel nog moeten verantwoorden hoe hij aan zijn vermogen komt; in andere gevallen verzendt de criminele organisatie zelf de valse factuur ter 'legitimatie' van de girale compensatie.

Arbeidsintensieve branches

Zoals eerder aangegeven zijn de leveranciers van giraal geld vaak bedrijven in arbeidsintensieve sectoren, waarin het werken via (onder)aannemingsconstructies, uitzend- & detacheringsbureaus en met zzp'ers gebruikelijk is. Hierdoor is het niet onlogisch dat bedrijven in deze branches aan elkaar factureren inzake dienstverlening of verrichte arbeid. De partij die contant geld nodig heeft om werknemers zwart uit te betalen kan wel personeel inzetten maar kan dit niet op papier verantwoorden. Dus wordt bij een volgende schakel op papier personeel ingehuurd waarvoor een valse factuur volgt. Die schakel kan bij een volgende schakel hetzelfde doen, en zo verder. Het wordt steeds lastiger om te achterhalen dat de girale geldstroom feitelijk een compensatie voor contant geld betreft. De onderaannemers worden dus ingevoegd in het kader van de verhulling in de witwasconstructie. Te denken valt aan transport- en koeriersbedrijven, bouwbedrijven, schoonmaakbedrijven, callcenters, beveiligingsbedrijven, wasserijen, detacheringsbedrijven/uitzendbureaus. Dit is echter geen limitatieve opsomming.

Strafbare feiten

In gevallen waarin het contante geld dat het Cash Compensatie Model instroomt uit misdrijf afkomstig is, is sprake van witwassen. Er moet dan bewezen kunnen worden dat het contante geld een criminele herkomst heeft. Onderschepte communicatie en/of waargenomen geldoverdrachten kunnen hier een grote rol in spelen. Maar wat als er weinig zicht op die instroom is? Dan kan gebruik worden gemaakt van de indirecte bewijsmethode: het stappenplan witwassen. Als een onderneming of keten van ondernemingen betrokken is bij het uitvoeren van werkzaamheden wordt er omzet gegenereerd. Hiervoor is personeel nodig. De afwezigheid van girale salarisbetalingen duidt op een andere manier van betalen voor geleverde arbeid. Als er indicaties zijn dat dit met contant geld gebeurt, is het risico op witwassen groot. Want om personeel systematisch uit te betalen zijn grote hoeveelheden contant geld nodig. Mede gezien de aard van het Nederlandse financiële stelsel en de alertheid van banken bij contante opnames rechtvaardigen de feiten en omstandigheden een vermoeden van witwassen. Als de verdachte dit vermoeden niet kan weerleggen met een plausibel en verifieerbaar alternatief scenario, kan worden aangenomen dat het contante geld uit enig misdrijf afkomstig is (artikel 420bis e.v. Wetboek van Strafrecht (WvSr)).

Binnen het Cash Compensatie Model zal er veelal een partij zijn die in ruil voor een provisie faciliteert dat het (contante) geld van de partij A wordt overgedragen naar partij B. Er zal bij het faciliteren van deze geldtransacties geen vergunning van De Nederlandsche Bank zijn: in dat geval is sprake van opzettelijk bankieren zonder vergunning (artikel 2:3a van de Wet op het financieel toezicht, strafbaar gesteld in artikel 6 Wet op de economische delicten (WED)).

Verder kan gedacht worden aan (een verdenking van):

- valsheid in geschrifte vanwege het opmaken van fictieve facturen en/of leningsovereenkomsten (artikel 225 WvSr);
- belastingfraude vanwege het terugvorderen van btw op valse of vervalste facturen (artikel 69 Algemene wet inzake Rijksbelastingen (AWR));
- belastingfraude inzake inkomstenbelasting/vennootschapsbelasting vanwege het opvoeren van fictieve kosten die de winst verminderen, op basis van valse of vervalste facturen (artikel 69 AWR);

- arbeidsuitbuiting of mogelijke ernstige benadeling volgens de definitie van de Nederlandse Arbeidsinspectie³, door bijvoorbeeld onderbetaling van zzp'ers, lange werkdagen en illegale tewerkstelling (artikel 273f WvSr);
- deelneming aan een criminele organisatie (artikel 140 WvSr);
- het niet nakomen van verplichtingen op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) door betrokken facilitators die ook Wwft-instelling zijn zoals administratiekantoren (bijvoorbeeld artikel 3 (cliëntonderzoek) en artikel 16 (meldplicht) Wwft, strafbaar gesteld in artikel 6 WvED);
- het niet nakomen van de verplichting tot girale betaling van het minimumloon (artikel 7a lid 1 Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML)).

Red flags

Op basis van informatie van opsporingsdiensten en wetenschappelijk onderzoek kunnen verschillende red flags worden benoemd die in samenspel kunnen duiden op witwassen door middel van het Cash Compensatie Model in arbeidsintensieve branches:

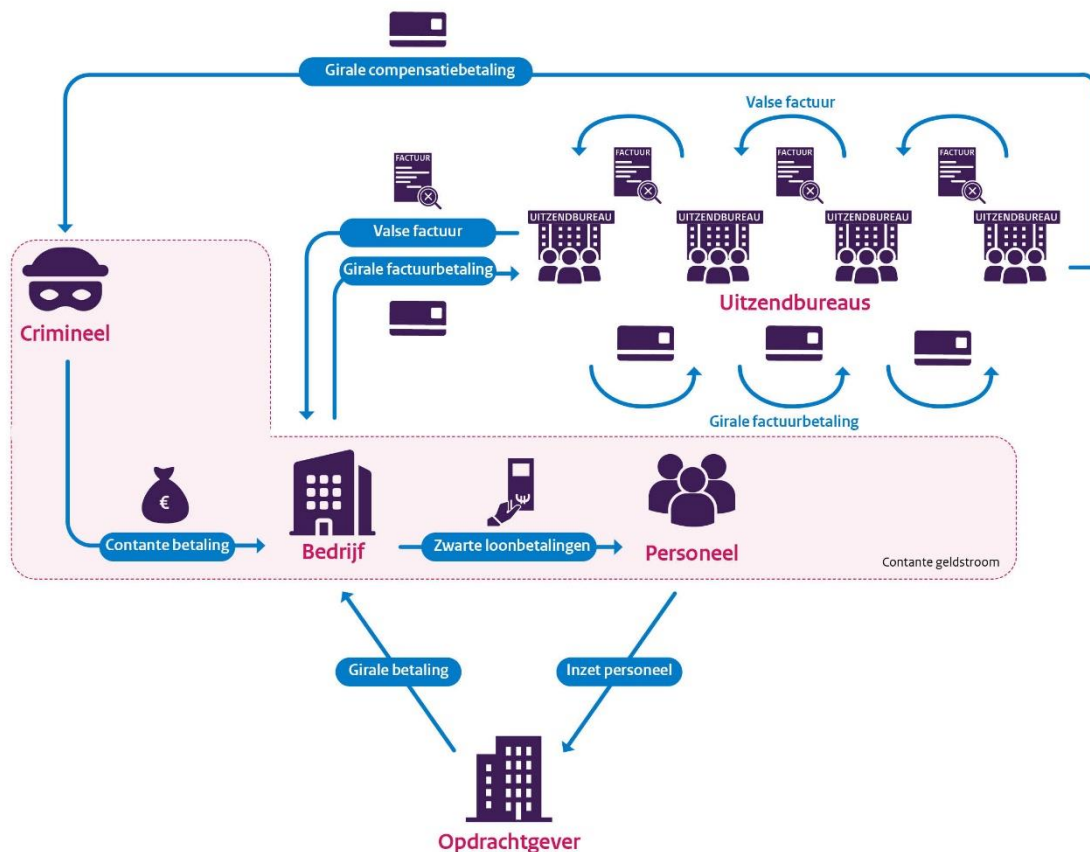
- discrepantie tussen fiscale gegevens en feitelijke geldstromen;
- facturen ter legitimatie van de geldstromen bevatten algemene beschrijvingen en er ligt geen onderbouwing (zoals urenstaten) aan ten grondslag;
- facturen ter legitimatie van de geldstromen lijken niet marktconform qua gehanteerde tarieven en/of bevatten ronde bedragen;
- leningen ter legitimatie van de geldstromen lijken niet marktconform qua voorwaarden;
- er wordt gebruikgemaakt van ondernemingsstructuren die niet passend zijn bij de omvang van de bedrijfsvoering (complexe structuur met in-, door- en uitstroomvennootschappen);
- een onderneming factureert goederen waar ze niet over lijkt te beschikken;
- een onderneming beschikt niet over de bedrijfsmiddelen om de bedrijfsactiviteiten naar behoren uit te voeren;
- in een (onderaannemings)keten worden lonen niet of nauwelijks per bank uitbetaald;
- een onderneming in een arbeidsintensieve branche doet geen aangifte loonbelasting of voor een te laag bedrag;
- een onderneming doet of ontvangt branchevreemde betalingen;
- een onderneming wisselt regelmatig van bestuurders (mogelijk gebruik van katvangers);
- een onderneming wisselt regelmatig van bankrekening;
- een onderneming is ingeschreven in het handelsregister met meerdere SBI-codes, zonder logische samenhang;
- een onderneming met veel financiële transacties heeft geen online aanwezigheid (bijvoorbeeld een website).

³ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2024).

Voorbeelden verschijningsvormen

Variant 1

Het Cash Compensatie Model kent verschillende varianten. We verwezen al naar de variant waarin een bedrijf haar personeel zwart uitbetaalt (en een legitieme betaling voor geleverde arbeid ontvangt van het bedrijf waar haar personeel te werk wordt gesteld) en het criminele contante geld compenseert door girale betalingen te doen aan een niet-legitiem uitzendbureau, dat daarvoor een valse factuur voor inhuur van personeel opmaakt. Vervolgens kunnen er nog allerlei verhullende tussenstappen, bijvoorbeeld met onderaannemers⁴, ingeschoven worden. Uiteindelijk zal het contant ingelegde geld weer bij de criminele organisatie terechtkomen maar dan giraal en minus een eventuele commissie (zie Figuur 1).

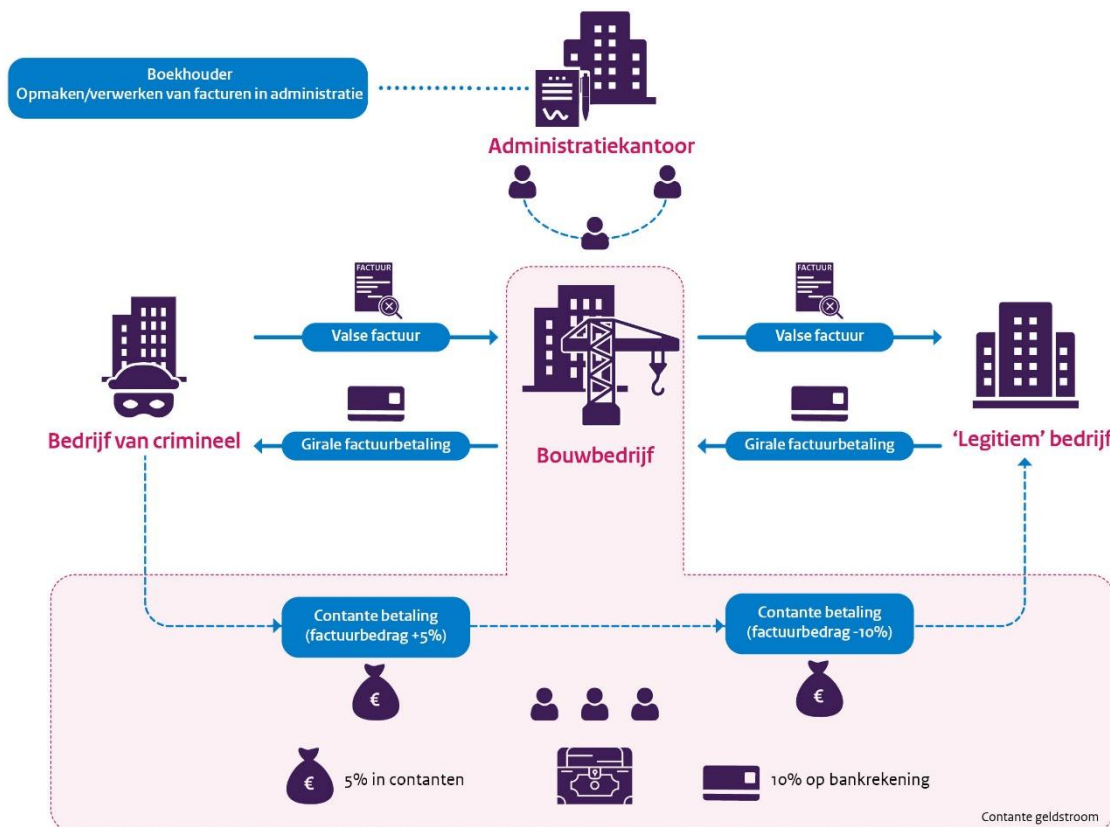

Figuur 1. Cash Compensatie Model – variant 1.

⁴ Een voorbeeld is te vinden in Mohd Latif et al. (2023).

Variant 2

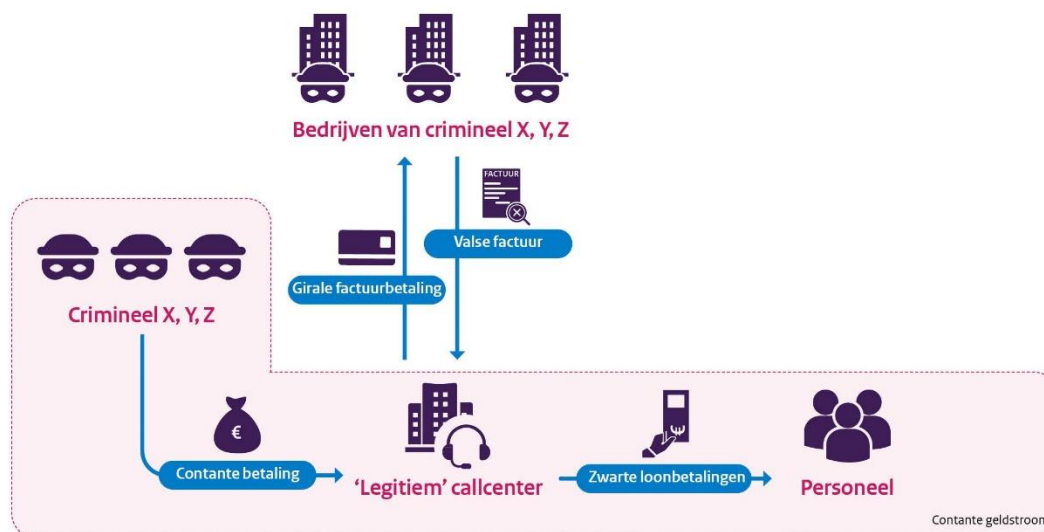
Het kan ook anders. Eenmanszaken die (ook) contante drugsinkomsten genereren leveren contant geld aan een bouwbedrijf (spookbedrijf), en dat bouwbedrijf verkoopt het contante geld weer door aan 'legitieme' bedrijven die daar behoefte aan hebben (zie Figuur 2). De eenmanszaken die de contanten leveren, sturen valse facturen naar het bouwbedrijf die giraal betaald worden, en het bouwbedrijf ontvangt van de 'legitieme' bedrijven een girale betaling in ruil voor een valse factuur. Het bouwbedrijf ontvangt van beide andere partijen provisie.

Figuur 2. Cash Compensatie Model – variant 2.

Variant 3

Deze witwastechiek zien we ook terug zonder tussenschakels. Criminelen die de beschikking hebben over grote contante geldbedragen zoeken in dit geval zelf een callcenter voor een witwasconstructie. Het callcenter ontvangt contant geld om vervolgens haar medewerkers (deels) zwart uit te betalen. De criminelen die de contanten leveren worden gecompenseerd met girale betalingen op rekening van hun bedrijven x, y en z. Daartoe sturen ze maandelijks valse facturen voor 'werkzaamheden' aan het callcenter.

Figuur 3. Cash Compensatie Model – variant 3

Jurisprudentie

In november 2024 verscheen er voor het eerst een expliciete vermelding van het Cash Compensatie Model in de media in relatie tot een gerechtelijke uitspraak. Het Algemeen Dagblad deed verslag van een uitspraak van 12 november 2024 van de rechtbank Rotterdam (ECLI:NL:RBROT:2024:11286) over een kleine onderneming RT gerund door een broer en zus vanuit een flat in Den Haag. De verdachten namen criminele contanten aan en stuurden ter compensatie hiervoor valse facturen naar verschillende bedrijven. Deze bedrijven maakten giraal het geld over aan RT, waarna de verdachten contanten overhandigden aan deze bedrijven. De giraal ontvangen bedragen werden onder andere gebruikt voor het verstrekken van leningen en hypotheek, aankopen van cryptovaluta en dure uitgaven in Nederland en het buitenland. In totaliteit werd op deze wijze in drie jaar tijd minimaal € 4,5 miljoen witgewassen. De verdachten zijn beiden veroordeeld tot een celstraf voor witwassen en deelname aan een criminele organisatie. Het witwassen is bewezen door toepassing van het stappenplan witwassen. Een uitwerking van de relevante feiten en omstandigheden die tot een witwasvermoeden hebben geleid, is opgenomen in de bijlage.

Bijlage: Uitwerking jurisprudentie ECLI:NL:RBROT:2024:11286/11287/11288/11878

Feiten en omstandigheden die in deze zaak tot een witwasvermoeden leiden:

- Bij de inschrijving in het handelsregister van de KvK worden verschillende bedrijfsactiviteiten genoemd: van meubels tot grondverzet tot gezondheidszorg ondersteunende diensten.
- Er zijn volgens de KvK geen personen werkzaam en er is volgens de Belastingdienst geen fiscale activiteit voor loonheffing geregistreerd.
- Het bedrijfsadres is tevens een woonadres; op dit adres bleken geen bedrijfsactiviteiten plaats te vinden.
- Er is geen administratie aangetroffen behalve een usb-stick met 628 (concepten van) verkoopfacturen. De omschrijving op de facturen van de geleverde diensten betreft veelal arbeidsintensieve werkzaamheden waar personeel voor nodig is.
- Op de bankrekening van het bedrijf is ten minste een bedrag van ruim € 4.500.000 bijgeschreven. Deze betalingen zijn voornamelijk afkomstig van bedrijven die actief zijn in de bouwbranche, grondverzet of tuinbouw, dan wel in de dienstensector/payrolling. Ook dit betreft arbeidsintensieve activiteiten waar personeel voor nodig is. Er hebben geen betalingen plaatsgevonden aan salaris of personeel. Er vinden vrijwel geen contante opnamen plaats waarmee personeel betaald zou kunnen zijn, en er worden geen kosten gemaakt of betaald die in relatie staan tot de gestelde handelsactiviteiten.
- Uit chat- en OVC-gesprekken blijkt dat de inkomende geldstroom afkomstig is uit contante gelden. Er zijn verschillende chatconversaties aangetroffen waarin wordt gesproken over het inleggen van contant geld en het weer giraal beschikbaar stellen dan wel uitbetalen van dit geld via bankrekeningen. Er werden afspraken gemaakt over geldoverdrachten. Daarbij werden tokens gebruikt als wederzijdse identificatie. Er wordt gesproken over het innemen van cash, het brengen van geld naar het kantoor en over het cash dat op de rekening zou staan.
- De uitgaande betalingen vanaf de bankrekeningen van [medeverdachte rechtspersoon] zijn voornamelijk gedaan aan personen en bedrijven gevestigd in het buitenland, in het bijzonder Hong Kong, China, Turkije en Spanje. Bedragen worden afgeschreven met omschrijvingen die onder meer verwijzen naar betalingen voor een hypotheek, investeringen en aankoop van een villa, waarbij ook factuurnummers worden vermeld.
- Aan de hand van de onderzochte uitgaande betalingen kan geen relatie worden gelegd met geleverde diensten zoals die staan vermeld op de facturen die de inkomende geldstromen zouden moeten verklaren. De afschrijvingen zijn daarnaast bedrijfsvreemd en passen dus niet binnen de omschrijving van de bedrijfsactiviteiten zoals die is opgenomen in de KvK-registratie. Niet is gebleken dat er daadwerkelijk diensten en/of goederen zijn geleverd.

Gelet op voorgaande stelt de rechtbank vast dat de verkoopfacturen die op de usb-stick zijn aangetroffen vals zijn.

Stappenplan witwassen

De hiervoor genoemde feiten en omstandigheden, in onderling verband en samenhang beschouwd, rechtvaardigen een vermoeden van witwassen. Er is sprake van een grote girale geldstroom die wordt afgedekt door middel van valse facturen en die een contante oorsprong heeft. Bij deze stand van zaken mag van de verdachte een verklaring worden verlangd voor de herkomst van de gelden. Door geen van de verdachten is een concrete, min of meer verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring afgelegd waaruit zou blijken dat de geldstroom over de bankrekeningen niet uit misdrijf afkomstig is. Op grond hiervan is er geen andere conclusie mogelijk dan dat het geld - onmiddellijk of middellijk - afkomstig is uit enig misdrijf en dat verdachte dat wist.

Vonnissen

Op het moment van opmaken van dit kennisdocument zijn twee van de vier vonnissen onherroepelijk, te weten: ECLI:NL:RBROT:2024:11287 (katvanger) en ECLI:NL:RBROT:2024:11288 (rechtspersoon).

Bronnen

- Anti Money Laundering Centre. (2024, 27 juni). *De behoefte aan contant geld in arbeidsintensieve sectoren: Het Cash Compensatie Model*. <https://www.amlc.nl/de-behoefte-aan-contant-geld-in-arbeidsintensieve-sectoren/>
- Anti Money Laundering Centre. (2024, 27 november). *Cash Compensatie Model – Witwassen via spookbedrijf*. <https://www.amlc.nl/cash-compensatie-model-witwassen-via-spookbedrijf/>
- Financial Intelligence Unit – Nederland. (2024, juni). *Jaaroverzicht 2023*. <https://www.fiu-nederland.nl/wp-content/uploads/2024/06/FIU-Jaarverslag-web-2023-T.pdf>
- Financial Intelligence Unit – Nederland. (2025, 21 februari). *Cash Compensatie Model*. https://www.fiu-nederland.nl/knowledge_base/cash-compensatie-model/
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2024). *Factsheet arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling 2023*. <https://www.nlarbeidsinspectie.nl/binaries/nlarbeidsinspectie/documenten/publicaties/2024/08/29/factsheet-arbeidsuitbuiting-en-ernstige-benadeling-2023/factsheet-arbeidsuitbuiting-en-ernstige-benadeling-2023.pdf>
- Mohd Latif, H., Mohamed, N., Handley-Schachler, M., & Jalaludin, A. (2023). A professional money laundering scandal; a narrative-based exploration of undocumented foreign workers in a large construction project. *Journal of Money Laundering Control*, 26(5), 1054–1065. <https://doi.org/10.1108/JMLC-07-2022-0106>
- Snaphaan, T., Verhoeven, S., Van Bergen, K., & Van Ruitenburch, T. (2025). *Compensatie als witwastechniek: Het 'Cash Compensatie Model' ontrafeld*. In T. Snaphaan, A. Verhage, M. Hoekstra & W. Huisman (Eds.), *De financiële kant van criminaliteit* (Cahiers Politiestudies nr. 76). Gompel&Svacina. Zie [https://www.researchgate.net/publication/391526133_Compensatie_als_witwastechniek_Het_'Ca sh Compensatie Model' ontrafeld](https://www.researchgate.net/publication/391526133_Compensatie_als_witwastechniek_Het_'Cash_Compensatie_Model'_ontrafeld) voor de auteursversie.